

СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ ФІТНЕС-ЗАНЯТЬ

Стаття присвячена актуальним питанням сучасної прагмалінгвістики, а саме питанню вивчення стратегічного інструментарію інституційних дискурсів. Серед таких автор обирає англійськомовний фітнес-дискурс, який ще не опинявся у фокусі лінгвістичних досліджень. Спираючись на здобутки вітчизняних та зарубіжних учених-мовознавців у царині дискурсології та прагматики, автор розробляє критерії інвентаризації дискурсивних стратегій на матеріалі відеофрагментів англійськомовних фітнес-занять. Враховуючи комунікативну ціль, потреби та цінності англійськомовного фітнес-дискурсу; ознаки педагогічного дискурсу та провідного жанру англійськомовного фітнес-дискурсу – фітнес-заняття, тип спілкування, типи мовленнєвих актів, що преважують під час комунікації на заняттях фітнесом та тип фітнес-заняття, автор інвентаризує та систематизує виокремлені стратегії й тактики. Здійснений у такий спосіб аналіз усіх обраних для вивчення відеозанять фітнесом (йога, пілатес, аеробіка, стретчинг), дозволив виокремити такі дискурсивні стратегії англійськомовного фітнес-дискурсу: інформативно-навчальну, фатичну, директивну, мотиваційно-заохочувальну, організаційну, оцінну, контролюючу та сугестивну.

Ключові слова: вербальні засоби; дискурсивні стратегії і тактики; інституційний дискурс; невербальні засоби; фітнес-дискурс.

У колі **актуальних** проблем сучасної мовознавчої думки все частіше опиняються інституційні дискурси, як різновиди соціальної практики індивідів [10, с. 1], що відображають певну мисленнєво-мовленнєву діяльність мовців та реалізують їх комунікативні наміри, спрямовані на задоволення різнопланових потреб [8, с. 28; 4, с. 208–238]. Іншими словами, мислення індивіда як соціальної істоти формує підґрунтя її мовленнєвих дій, метою яких є досягнення суспільно значущих цілей у рамках певного інституту. Інструментарієм досягнення таких цілей є *дискурсивна стратегія* (далі ДС), під якою розуміють «організуючий складник дискурсивної формації, план вербальних і невербальних дій, спрямованих на досягнення позамовних цілей» [7, с. 242–243]. Реалізацію стратегії на певному етапі комунікативної взаємодії забезпечують *тактики* [2, с. 136].

Тому, **предметом** нашого дослідження є дискурсивні стратегії англійськомовного фітнес-дискурсу (далі АФД), який тлумачимо як цілеспрямовану мисленнєво-мовленнєву дію, що протікає у специфічному прагматичному і когнітивному контексті та реалізує фізіологічні й духовні потреби індивідів посередництвом їх статусно-орієнтованого та особистісно-орієнтованого спілкування в установі фітнес-клуб [1, с. 14–18].

Науковці відзначають, що універсальна типологія дискурсивних стратегій, яку можна застосовувати по відношенню до усіх сфер породження мовлення на-

вряд чи можлива, а якщо й можлива, то у дуже узагальненому вигляді [5, с. 13; 3, с. 105]. Очевидно, що типологічний опис дискурсивних стратегій повинен враховувати прагматичні фактори мовленнєвої ситуації, а також сферу спілкування комунікантів. При зверненні до інституційних сфер спілкування, окремі типи мовленнєвих дій можуть отримати іншу інтерпретацію, ніж у традиційних таксономіях.

Слушною у зв'язку з нашим дослідженням є також думка О. С. Іссерс про те, що аналогом класифікації стратегій можуть слугувати типології мовленнєвих актів (далі МА) та мовленнєвих жанрів (далі МЖ). Дослідниця вважає, що завжди знайдеться приклад мовленнєвих дій, який складно підвести під якийсь МА чи МЖ. У цій ситуації доцільно йти від загальних стратегічних завдань до окремих, здійснюючи це у відповідності з конкретним МА. При цьому, будуть виділені найпродуктивніші у дискурсі окремі стратегії, номенклатура яких буде перетинатись з номенклатурою МЖ та МА. У кінцевому результаті, питання про таксономію ДС визначиться тим, які мовні кореляти будуть виявлені для їх ідентифікації [3, с. 105].

Отже, для виокремлення ДС АФД керуватимемося наступними *критеріями*: 1) комунікативна ціль, потреби та цінності АФД; 2) ознаки педагогічного дискурсу та провідного жанру АФД – фітнес-заняття [4, с. 213; 5, с. 13]; 3) тип спілкування (статусно-орієнтований/інституційний); 4) типи МА, що прева-

люють під час комунікації на заняттях фітнесом; 5) тип фітнес-заняття (йога, пілатес, стретчинг, аеробіка тощо).

Проілюструємо застосування цих критеріїв для інвентаризації АФД на прикладі:

Why do we work out? Well, besides a great feeling of accomplishment and the endorphin rush, we work out to burn calories (she counts off on her fingers), to lose weight and to look our best, right? So that's what we're going for today (makes an accentuation with a hand gesture): the maximum amount of calories we can burn during the workout and keep burning them after the workouts. I want to get you nice and warm today, okay? So we're gonna do our step-touch.

Now for today Jenny is wearing a heart rate monitor, and we are going to monitor the intensity of the workout. We want it somewhere between 112 and 169. So we'll keep an eye on that, but let's get you warmed. Nice strong warm-up, right? It's all about doing cardio. Cardio is the key to a complete fitness routine. I know a lot of people do cardio in the morning. It helps them to burn more calories, burn more fat and some people do cardio twice a day. I hear Michelle Rodriguez hikes for 4 miles a day.

All right. Step-touch. Give me eight more. Seven, six. Change it into a hamstring curl. Pull that heel all the way back. Good. Feel the front of your thigh stretch, and open up the front of your hips. Good. Now I want you to change your elbows. Stretch the elbows back and think about your posture. It's all about those calories. Let's go! I want you to break into sweat before we get in to the bulk of this workout [11].

Як свідчить аналіз поданого вище текстового фрагменту заняття аеробікою, найчастотнішими виявились репрезентативні, директивні, комісивні та експресивні МА [6, с. 170–194], іллокутивні параметри яких дозволяють виділити у межах проаналізованого фрагменту такі ДС фітнес-занять: інформативно-навчальну, директивну та мотиваційно-заохочувальну.

Ті висловлювання поданого фрагменту, що мають іллокутивну спрямованість інформувати, розширити знання реципієнта (репрезентативи), відносимо до тактик інформативно-заохочувальної стратегії, а саме:

а) пояснення: *We work out to burn calories, to lose weight and to look our best. Cardio is the key to a*

complete fitness routine. The bigger your movements, you know, the more muscles work, the more calories you burn.

б) переконання: *So this is something that you do all day long and you still can be in the target zone. This is not really you too hard.*

в) аргументування: *Now for today Jenny is wearing a heart rate monitor, and we are going to monitor the intensity of the workout. We want it somewhere between 112 and 169.*

г) рекомендації: *So think about this. Maybe you can do it for about 30 minutes so we get this heart rate higher.*

д) коментування: *So next time when you work out any cardio that you do should be easier and you'll be able to go longer.*

Аналогічно, висловлювання текстового фрагменту, що мають іллокутивну спрямованість мотивувати до фізичної діяльності (комісиви та експресиви), відносимо до інструментарію реалізації мотиваційно-заохочувальної стратегії. Мотиваційна стратегія реалізується через тактики:

а) заклик: *Come on! Push yourself. Do something that is not comfortable. Get out of your comfort zone. Let's go!*

б) заохочення: *Think of how great you are gonna feel once it's over. That's all you have to think about.*

в) похвали: *Excellent job!*

г) мотивування чужим прикладом: *I hear Michelle Rodriguez hikes for 4 miles a day.*

Висловлювання текстового фрагменту, що мають іллокутивну спрямованість спонукати до дії (директиви) зараховуємо до тактик директивної стратегії:

а) розпорядження: *All right. Step-touch. Give me eight more. Change it into a hamstring curl.*

б) інструктування: *Elbows are levelled. Your neck in nice and long. Your shoulders stay down.*

Таким чином, здійснений у такий спосіб аналіз усіх, обраних для вивчення, відеозанять фітнесом (йога, пілатес, аеробіка, стретчинг), дозволяє виокремити наступні дискурсивні стратегії АФД: *інформативно-навчальну, фатичну, директивну, мотиваційно-заохочувальну, організаційну, оцінну, контролюючу та сугестивну*. Результати інвентаризації ДС і тактик фітнес-занять систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Стратегії англomовного фітнес-дискурсу

Стратегія	Тактика
Інформативно-навчальна	пояснення, переконання, аргументування, рекомендації, коментування, повчання
Фатична	привітання, безпосереднього звернення, жартування
Директивна	наказу, розпорядження, інструктування, заборони
Мотиваційно-заохочувальна	заклику, заохочення/підбадьорювання, мотивування прикладом (власним/чужим), компліменту, апелювання до мотивів адресата, вираження власної життєвої позиції
Організаційна	переходу до іншого виду діяльності, структурування етапів діяльності, встановлення ритму, відволікання
Оцінна	схвалення/несхвалення
Контролююча	перевірки, нагадування, застереження, перепитування, звернення уваги, схвалення/несхвалення
Сугестивна	апелювання до відчуттів, апелювання до уяви, введення в транс, асоціативно-імітаційна

Результати дослідження у **перспективі** можуть бути використані для вивчення засобів реалізації стратегій АФД та типологізації дискурсивних особистостей фітнес-інструкторів.

Список використаних джерел

1. Білоус І. М. Соціолінгвістичні характеристики дискурсу фітнес-класу / І. М. Білоус // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – Серія : Філологічні науки. – 2012. – № 24 (249). – С. 14–18.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : Вид. центр «Академія», 2004. – 344 с.
3. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О. С. Иссерс. – [2-е изд., стереотип.]. – М. : USSR, 2003. – 284 с.
4. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
5. Олешков М. Ю. Системное моделирование институционального дискурса (на материале устных дидактических текстов) : автореф. дис. на соискание научн. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / М. Ю. Олешков. – Пермь, 2007. – 43 с.
6. Серль Р. Классификация речевых актов // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17 : теория реч. актов. – М., 1986. – С. 170–194
7. Фролова І. Є. Дискурсивна стратегія як когнітивно-комунікативний феномен // Культура народів Причорномор'я. – Симферополь : Межвуз. центр «Крым», 2006. – № 82. – Т. 2. – С. 207–209.
8. Шевченко І. С. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність / І. С. Шевченко, О. І. Морозова // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / під загальн. ред. І. С. Шевченко : [монографія]. – Х. : Константа, 2005. – С. 21–28.
9. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: дис. на соискание научн. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык», 10.02.19 «Теория языка» / Е. И. Шейгал. – Волгоград, 2000. – 431 с.
10. Fairclough N. Analyzing Discourse. Textual analysis for social research : Routledge, p. 21, 25
11. Yumi Lee maxcalburn-athletic-cardio [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.savevid.com/video/yumi-maxcalburn-athletic-cardio>.

І. М. Білоус,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленко, г. Полтава, Україна

СТРАТЕГИЧЕСКИЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ДИСКУРСА ФИТНЕС-ЗАНЯТИЙ

Статья посвящена актуальным вопросам современной лингвистики, а именно вопросам изучения стратегического инструментария институциональных дискурсов. Среди таких автор выбирает англоязычный фитнес-дискурс, который еще не попадал в фокус лингвистических исследований. Опираясь на находки отечественных и зарубежных ученых-языковедов в рамках дискурсологии и прагматики, автор разрабатывает критерии инвентаризации дискурсивных стратегий на материале видеофрагментов англоязычных фитнес-занятий. Принимая во внимание коммуникативную цель, потребности и ценности англоязычного фитнес-дискурса; особенности педагогического дискурса и основного жанра англоязычного фитнес-дискурса – фитнес-занятия, тип общения, виды речевых актов, доминирующие во время общения на занятиях фитнесом, а также тип фитнес-занятия, автор инвентаризирует и систематизирует выделенные стратегии и тактики. Совершенный таким образом анализ всех отобранных для изучения видеозанятий фитнесом (йога, пилатес, аэробика, стретчинг) позволил выделить следующие дискурсивные стратегии англоязычного фитнес-дискурса: информационно-обучающую, фатическую, директивную, мотивационно-поощрительную, организационную, оценочную, контролирующую и суггестивную.

Ключевые слова: вербальные средства; дискурсивные стратегии и тактики; институциональный дискурс; невербальные средства; фитнес-дискурс.

І. М. Білоус,

Korolenko Pedagogical University of Poltava, Poltava, Ukraine

STRATEGIC INSTRUMENTARIUM OF ENGLISH DISCOURSE OF FITNESS CLASSES

The contemporary cognitive-discursive paradigm puts forward lots of debatable issues, arising within the boundaries of different discourses, both institutional and non-institutional. Among such issues scholars single out the lack of universally acceptable criteria for inventorying discursive strategies due to the variety of communicative situations as well as the sphere of communication. The article in question deals with the problem of strategic instrumentarium of English Fitness Discourse. The latter is considered to be a comparatively new type of English discourse, arising from the needs and values of the English speaking community. Within the framework of the given article, English discourse of fitness classes is defined as a variety of sport discourse, a special independent cognitive-communicative phenomenon, a relatively mild and flexible type of institutional communication, which possesses the features of person-oriented (everyday) discourse. Institutional parameters, values, intentions as well as the characteristics of the fitness classes determine communicative, cognitive and pragmatic properties of the discourse in question. Taking into account the findings of different scholars, the author attempts to work out the criteria for inventorying the strategies of English fitness discourse. The research is carried out on the basis of English fitness videos and results in systematizing the inventory of discursive strategies and tactics. Thus, in accordance with speech acts, prevailing during the communicative intercourse at a gym, the type of the fitness-class as well as the communicative intention, verbalized in the course of the workout, the author singles out the following strategies of English fitness discourse: informative-teaching, phatic, directive, motivational-encouraging, organizational, evaluative, supervisory and suggestive.

Key words: fitness discourse; discursive strategies and tactics; institutional discourse; non-verbal means; verbal means.